

C. L. SKJOLDBO: *Socialiseringens Veje og Maal*. 90 S. Socialt Bibliotek. Martin. København. 1922.

Interessen for Socialisering skyllede fra Tyskland som en Bølge over Landene efter Verdenskrigens Ophør. Men som andre Bølger sank den igen. For Tysklands Vedkommende er det betegnende, at „Jahrbücher“ i 1919 fandt sig foranlediget til i sin Kronik at optage et særligt Afsnit „Socialisering“, men at dette nu atter er forsvundet. Alligevel er Interessen for Socialisering ikke død og bør heller ikke dø. Thi det vilde jo være ensbetydende med, at man slog sig helt og holdent til Ro med den kapitalistiske Samfundsordning.

Der er næppe noget Land, hvor Socialiseringslitteraturen har været mere mager end her i Danmark. Mens Antallet af Skrifter herom i Tyskland er legio, og medens Norge og Sverige, hvor der er nedsat Socialiseringskommissioner, har udgivet omfattende Fremstillinger af Betingelserne for eller Foranstaltningerne til Socialisering i forskellige fremmede Lande, har der herhjemme hidtil ikke foreligget synderlig mere end Chr. Thorsens Skrifter om Forsikringsmonopol og Livsforsikringsmonopol, som Komiteen til Belysning af Statsmonopoler har udgivet.

Det kan derfor siges, at Bibliotekar Skjoldbos lille Bog i Martins sociale Serie kommer paa et tørt Sted. Det er kun en nødtørfdig Oversigt. Og de, der har fulgt nogenlunde med i Spørgsmaalets Behandling i Udlandets Litteratur, vil næppe træffe meget nyt. Men en Bog som denne, der er anlagt paa at blive spredt i videre Kredse, har dog sin Betydning, hvis den giver paalidelig og sund Oplysning. Og det gør den.

Anmelderen kunde dog være noget uenig med Forf. i den Maade, hvorpaa han bruger Ordet Socialisering. Naar det i Bogen uden videre siges, „at der er Enighed om, at det ikke bør være Staten, der overlager og driver de økonomiske Virksomheder, der skal (og kan) socialiseres“, saa kan denne Paastand vist kun opretholdes, naar man nægter dem, der vil indrømme Staten (og Kommunerne) et i al Fald begrænset Omraade for Erhvervsvirksomhed, Retten til at tale om Socialisering. Forf. stiller da ogsaa andet Steds i Bogen Nationalisering og Socialisering op imod eller i al Fald ved Siden af hinanden. Undertegnede vilde være mere tilbøjelig til at følge Ægteparret Webb, naar de i deres Bog om England som socialistisk Stat siger: „Det eneste væsentlige Træk i Socialisering er, at Industrier og Tjenester sammen med de Produktionsmidler, som de kræver, ikke ejes af enkelte, og at den

C. L. SKJOLDBO: *Socialiseringens Veje og Maal*. 90 S. Socialt Bibliotek. Martin. København. 1922.

Interessen for Socialisering skyllede fra Tyskland som en Bølge over Landene efter Verdenskrigens Ophør. Men som andre Bølger sank den igen. For Tysklands Vedkommende er det betegnende, at „Jahrbücher“ i 1919 fandt sig foranlediget til i sin Kronik at optage et særligt Afsnit „Socialisering“, men at dette nu atter er forsvundet. Alligevel er Interessen for Socialisering ikke død og bør heller ikke dø. Thi det vilde jo være ensbetydende med, at man slog sig helt og holdent til Ro med den kapitalistiske Samfundsordning.

Der er næppe noget Land, hvor Socialiseringslitteraturen har været mere mager end her i Danmark. Mens Antallet af Skrifter herom i Tyskland er legio, og medens Norge og Sverige, hvor der er nedsat Socialiseringskommissioner, har udgivet omfattende Fremstillinger af Betingelserne for eller Foranstaltningerne til Socialisering i forskellige fremmede Lande, har der herhjemme hidtil ikke foreligget synderlig mere end Chr. Thorsens Skrifter om Forsikringsmonopol og Livsforsikringsmonopol, som Komiteen til Belysning af Statsmonopoler har udgivet.

Det kan derfor siges, at Bibliotekar Skjoldbos lille Bog i Martins sociale Serie kommer paa et tørt Sted. Det er kun en nødtørfdig Oversigt. Og de, der har fulgt nogenlunde med i Spørgsmaalets Behandling i Udlandets Litteratur, vil næppe træffe meget nyt. Men en Bog som denne, der er anlagt paa at blive spredt i videre Kredse, har dog sin Betydning, hvis den giver paalidelig og sund Oplysning. Og det gør den.

Anmelderen kunde dog være noget uenig med Forf. i den Maade, hvorpaa han bruger Ordet Socialisering. Naar det i Bogen uden videre siges, „at der er Enighed om, at det ikke bør være Staten, der overlager og driver de økonomiske Virksomheder, der skal (og kan) socialiseres“, saa kan denne Paastand vist kun opretholdes, naar man nægter dem, der vil indrømme Staten (og Kommunerne) et i al Fald begrænset Omraade for Erhvervsvirksomhed, Retten til at tale om Socialisering. Forf. stiller da ogsaa andet Steds i Bogen Nationalisering og Socialisering op imod eller i al Fald ved Siden af hinanden. Undertegnede vilde være mere tilbøjelig til at følge Ægteparret Webb, naar de i deres Bog om England som socialistisk Stat siger: „Det eneste væsentlige Træk i Socialisering er, at Industrier og Tjenester sammen med de Produktionsmidler, som de kræver, ikke ejes af enkelte, og at den

industrielle og sociale Administration ikke organiseres med det Formaal at opnaa privat Profit." Og deres Forslag gaar da ud paa en Socialisering, der dels omfatter Nationalisering og Kommunalisering af visse Virksomheder, dels Forbrugsforeningernes Overtagelse af en Del af Produktionen.

Maaske Forf. ved Enigheden sigter til, at der i en Resolution paa den internationale Arbejderkongres i Genf i 1920 udtaltes: Ved Socialisering forstaar vi Overførelsen af al Industri og alt Arbejde, som er nødvendigt for Tilfredsstillelsen af Folkets Behov, fra kapitalistisk Ejendom og Kontrol til Samfundets Ejendom og Kontrol. Her tales med Villie ikke om Staten, men om Samfundet. Men det turde dog være rigtigst og mest stemmende med almindelig Sprogbrug, hvorefter vi sætter det socialistiske Samfund i Modsætning til det kapitalistiske, ved Socialisering at forstaa Overgangen fra kapitalistisk til samfundsmæssig Ejendom og Drift, hvad enten saa Samfundet repræsenteres af Stat og Kommuner, af Forbrugerorganisationer eller af andre samfundsmæssige Organer.

Bogens længste Kapitel handler om Bedriftsraadene som et Udtryk for en delvis Socialisering, der efterhaanden vil kunne føre videre. Baade den tyske Lov og De samvirkende Fagforbunds og Fabrikdirektør Lindbergs Forslag gengives ret udførligt. Det sidste med dets Sigten paa, at Bedrifterne efterhaanden kan gaa over til selvejende Institutioner, er vel nok det eneste originale danske Bidrag til Spørgsmaalets Løsning.

Man kan ikke andet end paaskønne, at Forf., som i og for sig ikke lægger Skjul paa, at han staar i den socialistiske Lejr, viser en klog Moderation i Kravet om Socialiseringens Gennemførelse og i det hele har Syn for det relative i Socialismen. I førstnævnte Henseende kan henvises til, hvordan han ligesom mange tyske Socialøkonomer og moderate Socialister fremhæver, at et ødelagt Erhvervsliv er en slet Basis for Socialiseringen, ligesom han mener, der i det hele maa kræves ganske bestemte økonomiske og historiske Forudsætninger. Med Hensyn til Forstaaelsen af Socialismens Relativitet kan man nævne en Bemærkning som denne: „At det socialistiske Samfund vel næppe bliver det sidste Trin i den sociale Udvikling, men til sin Tid bliver afløst af mere fuldkomne Samfund, hvorom vi kun kan have vage Forestillinger, er en Sag for sig“. I Stedet for med Forf. paa den anden Side af det socialistiske Samfund at drømme om etwas noch nie dagewesenes, var det maaske nok saa realistisk med Webberne i den omtalte Bog at tænke sig, at der selv under det socialistiske Sam-

fund vil være Omraader, hvor den nuværende Privatdrift vil have sin Plads, f. Eks. i Landbruget. Det kunde jo dog ogsaa være med noget allerede kendt, at den socialistiske Stats Ufuldkommenheder skulde udfyldes.

Der er saaledes i Bogen adskilligt at glædes over, en Del, der omvendt ægger til Modsigelse, alt i alt er Bogen ikke blot let læst, men ogsaa værd at læse.

Even Marstrand.

CORDT TRAP: Russiske Jøder i København efter Folketællingen 1921. 31. S. Vilhelm Trydes Forlag. Kjøbenhavn. 1922.

Dette Skrift, der er Særtryk af „Jødisk Tidsskrift“, indeholder en Fortsættelse af Forf.s tidligere Undersøgelser over det mosaiske Troessamfund i Kjøbenhavn (jfr. Nationaløkonomisk Tidsskrift, 1907 og 1912), og giver ogsaa den talmæssige Dokumentation for det gamle kjøbenhavnske Jødesamfunds fortsatte Døen ud. I 1916 var der saaledes endnu 3076 Personer af det gamle Samfund, i 1921 kun 2729; samtidig steg Antallet af de Personer, der hører til de før Krigen indvandrede Jøder, fra 2443 til 2615, saaledes at disse sammen med de under Krigen indvandrede russiske og andre Jøder nu ialt udgør 3146 Personer, eller ikke faa flere end det gamle Samfund. Det er disse nye fremmede, Størstedelen af Afhandlingen drejer sig: Om deres Giftermaalsforhold, Fødsler og Dødsfald, Fordeling efter Erhverv m. v. Forf. paapeger, at det synes at gaa fremad for disse Indvandrere, der alle kom hertil for at begynde paa fuldstændig bar Bund, men at Fremgangen er meget langsom, og at de praktisk talt endnu alle lever under ganske fattige Forhold. Maaske er det først forbeholdt den følgende Generation, der nyder dansk Skoleundervisning at komme ud over Proletartilværelsen. Der foreligger i hvert Fald her et interessant socialt Fænomen, og man er Forf. taknemlig, fordi han stadig følger og belyser Spørgsmaalet.

E. C.

Nationalekonomiska Studier, tillägnade Prof. Knut Wicksell. 12te Hefte af Ekonomisk Tidsskrift. 1921.

Prof. Wicksells 70aarige Fødselsdag har givet svenske Økonomer Anledning til som Hyldest at udgive en Række Afhandlinger, hvortil enkelte tyske Bidrag er knyttede.

L. v. Bortkiewicz har skrevet en ret formalistisk Op-